

5. Mody, M., Gordon, S., Lehto, X., Adler, H. (2017) Study abroad and the development of college students' travel venturesomeness. *Tourism Management Perspectives* 24, с. 126-138
6. He, Y., Lundgren, K., Pynes, P. (2017) Impact of short-term study abroad program: Inservice teachers' development of intercultural competence and pedagogical beliefs. *Teaching and Teacher Education* 66, с. 147-157
7. Andryukhina, L.M., Fadeyeva, N.Yu. (2016) Creative practices in developing intercultural communicative competence. *Integration of Education* 20(3), с. 320-330

УДК 37.018:94(477)

САВКО Л.М.,
ПОПОВИЧ О.М.
Мукачівський державний університет, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ У КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Виховання й освіта починаються із засвоєння духовних надбань рідного народу – мови, усної творчості, вірувань, моралі, національних традицій, звичаїв і обрядів, знань про різні сфери життя (народне землеробство, медицина, метеорологія тощо).

З давніх-давен в українській родині, що була осередком виховання, панували традиції, які вбиралися з молоком матері. Дітей виховували на знаннях, практичних справах, діях, які відображали матеріальне і духовне буття, історію рідного народу та були спрямовані на формування світогляду, розвиток культури і духовності молоді. Народнознавчий підхід не лише забезпечував усебічне і глибоке засвоєння накопичених минулими поколіннями знань, а й виховував пошану до свого краю, до його історії.

Народ створював і вдосконалював певні морально-етичні норми. Головними чинниками народної моралі були повага до вільної праці, утвердження ідеалів добра, краси, гуманних взаємин. Знання свого родоводу, почуття громадянського обов'язку заохочувалися, пияцтво, лінощі, злодійство, жадібність, скупість – засуджувалися. Право на вільну працю народ виборював століттями. У праці він обстоював свою честь і гідність. Тому вартість людини визначалась її ставленням до праці. Основу народної педагогіки Київської Русі становило трудове виховання: «Без труда немає плода» [1].

В українській родині дбали про виховання дітей від народження. З колиски прищеплювали любов до пісні, усної поетичної творчості. Тут дитина пізнавала перші моральні норми: щирість, доброту, повагу до старших, любов до свого краю. Вже змалку дітей залучали до посильної праці.

Досвід виховання підростаючих поколінь відобразив фольклор – ефективний і водночас невимушений виховний засіб. Фольклор був усним підручником життя у слов'ян. Казки, пісні, билини, прислів'я, приказки, передаючись із покоління в покоління, знайомили дітей з реаліями життя, давали їм уявлення про сімейне й суспільне виховання, формували моральні якості.

У колядках, щедрівках, веснянках, купальських піснях міститься багато цінного матеріалу для пізнання тогочасного народного світогляду, який завдяки емоційності та невимушеності засобів сприймався дітьми змалку. Родинні обрядові

пісні (колискові, весільні, поховальні) свідчать про надзвичайно важливе місце в українському суспільстві сім'ї, родини, з-поміж багатьох функцій якої чи не найголовнішою була виховна. Віддавна українці шанували рід як святиню, а виховання дітей вважали святим обов'язком батьків [2].

Про важливі події в житті народу та про його героїв сповіщали історичні пісні. З приповідок постає сила життєвого досвіду народу («не все те русалка, що у воду поринає»; «правдою увесь світ перейдеш і назад повернешся»; «і на жалку кропиву мороз буває»). Є приповідки, які створив український народ, є запозичені в інших народів.

З казок виступає мораль, погляди на добро і зло, на правду і кривду. Твори української усної словесності розкривають глибину почуттів народу, його розуміння сенсу життя. У цьому їхня живучість і непересічне значення для народної педагогіки.

У піснях обрядового й історичного характеру та народних казках найбільше з-поміж усіх творів української усної словесності збереглося інформації про історичні факти. У замовляннях криється давня віра людей у магічну силу слова. Такого самого значення надавали й рухам при наслідуванні певних явищ. Вірили: якщо знайти потрібні слова, можна «накликати» чи приворожити те, чого бажаєш. Цінність усіх цих народних творів у тому, що вони засвідчують високий ступінь духовного розвитку українців, розкривають їхню творчу уяву і схильність до краси. Кожне слово з наших колядок, гаївок, щедрівок несе в собі багатовимірний зміст, силу-силенну асоціацій [3].

Усні народні твори зберегли народну мову, стали джерелом, з якого сучасні українські письменники черпають теми, образи, ідеї.

Фольклор в усіх народів з'явився і розвинувся раніше за письменство, тому в ньому збереглися подробиці дуже давнього побуту. Вони дійшли в усному переказі або у згадках давніх писаних творів християнських авторів, які виступали проти давнього язичництва, вказуючи на його сліди й відгомони в народних піснях. Пісні, казки, перекази, приповідки, замовляння, загадки, які дійшли до нас крізь тисячоліття, чаруючи блиском кмітливості, влучності, образністю символів, становлять основу літературного письменства України. Воно ж, у свою чергу, стало провідним засобом навчання й виховання, джерелом наукової інформації.

Отже, основу виховання у Київській Русі становило успадкування юною зміною набутого попередніми поколіннями суспільно-історичного досвіду через засвоєння і дотримання народних традицій. Виховними засобами служили вироблені народом педагогічні принципи, за допомогою яких дітей безпосередньо залучали до життя роду, племені: до праці, до участі в святах, до виконання обрядів, ритуалів, до різних видів мистецтва та художніх промислів, до військової справи. Свідченням ефективності такої педагогіки є збереження життєдіяльності й самобутності народу.

Список використаних джерел

1. Історія дошкільної педагогіки. Хрестоматія: Навч. посіб. для студ. / Упор. Борисова З. Н., Смаль В. З. – 2-ге вид., доп. – К : Вища школа, 1990. – 423 с.

2. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навч. посібник для студ. ВНЗ. Реком. МОНУ / Упор. Борисова З. Н., Кузьменко В. У.; За ред. Борисової З. Н. – К : Вища школа, 2004. – 511 с.
3. Левківський М. В. Історія педагогіки (CD): Навч. посібник. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ / М. В. Левківський. – 4-те вид., стереот. – К : ЦУЛ, 2011. – 190 с.

УДК 373.2.064.1

САВКО Л.,
РУСИН Н.М.

Мукачівський державний університет, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З СІМ'ЄЮ

В основі нової концепції взаємодії сім'ї та дошкільного закладу лежить ідея про те, що за виховання дітей несуть відповідальність батьки, а всі інші соціальні інститути повинні допомагати, підтримувати, направляти, доповнювати їх виховну діяльність. Політика трансформації сімейного виховання в суспільне уже в минулому.

Визнання пріоритету сімейного виховання вимагає нових відносин сім'ї та дошкільного закладу. Новизна цих відносин визначається поняттями «співпраця» і «взаємодія» [1, с.112].

Співпраця – це спілкування «на рівних», де нікому не належать привілеї вказувати, контролювати, оцінювати. Взаємодія являє собою спосіб організації спільної діяльності, яка здійснюється на підставі соціальної перцепції та з допомогою спілкування. Перейти до нової форми відносин батьків і педагогів неможливо в рамках закритого дитячого садка: він повинен стати відкритою системою. Щоб дитячий садок став реальною, а не декларованою відкритою системою, батьки та педагоги повинні будувати свої відносини на психології довіри.

Надати дошкільному закладу «відкритості зсередини» означає зробити педагогічний процес більш вільним, гнучким, диференційованим, гуманізувати відносини між дітьми, педагогами, батьками. Створити такі умови, щоб у всіх учасників виховного процесу (діти, педагоги, батьки) виникла особиста готовність відкрити самого себе на якомусь заході, розповісти про свої радощі, тривоги, успіхи і невдачі і т.д. Приклад відкритості демонструє педагог. Педагог може демонструвати свою відкритість дітям, розповідаючи їм про щось своє – цікаво, ініціюючи тим самим у дітей бажання брати участь у бесіді.

«Відкритість дитячого садка з середини» – це залучення батьків в освітній процес дитячого садка. Батьки, члени сім'ї можуть значно урізноманітнити життя дітей в дошкільному закладі, внести власний внесок у освітню роботу. Це може бути епізодичний захід, який по силам кожній сім'ї. Одні батьки з задоволенням організують екскурсію, «похід» в найближчий ліс, на річку, інші допоможуть в обладнанні педагогічного процесу, треті – чомусь навчать дітей.

Деякі батьки і інші члени сім'ї можуть бути включені в систематичну освітню, оздоровчу роботу з дітьми.

Наприклад, ведуть гуртки, студії, ознайомлюють малюків з деякими ремеслами, займаються театралізованою діяльністю тощо.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>